

УДК 35.08:341.171(477)

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-3\(8\)-1003-1015](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-3(8)-1003-1015)

Лахижа Микола Іванович доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління, адміністрування та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, тел.: +380965521789, <https://orcid.org/0000-0001-8676-4578>

Качан Яна Віталіївна кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та публічної служби, Академія праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ, тел.: +380674651177, <https://orcid.org/0000-0002-4078-7747>

СПОНУКАЮЧИЙ ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕТИКИ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація У статті розглянуто актуальну тему європеїзації публічної адміністрації. Розкриваються питання впливу Європейського Союзу на забезпечення етики публічної адміністрації країн-членів та кандидатів. Формування сучасної публічної адміністрації в Україні розглядається як частина посткомуністичної трансформації, яка підтримується ЄС і вимагає утвердження демократії, ринкових відносин та впровадження сучасного публічного управління. Цей складний процес відбувається на основі революційних перетворень в суспільстві, органах влади, економіці, культурі тощо.

Метою даного дослідження є виявлення та систематизація факторів впливу Європейського Союзу на забезпечення етики публічної адміністрації в Україні, яка розглядається авторами як неодмінна умова професіоналізму. Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході, що поєднує методику дослідження публічного управління, права, європейських студій та етики.

Забезпечення етики публічної адміністрації характеризується як процес її професіоналізації, який відбувається в умовах європейської інтеграції і з врахування європейських стандартів. Європеїзацію охарактеризовано як набуття країнами – членами та країнами-кандидатами спільних ознак, які відповідають їх уявленням про якісну сучасну публічну адміністрацію. Набуття статусу асоційованого члена, країни кандидата та країни-члена свідчать про успішну європеїзацію країни, включаючи й формування сучасної публічної адміністрації.

Відзначено, що історія Європейського Союзу переконливо засвідчує важливість традицій врахування норм права та етики в публічному управлінні,

а також вплив на нього комплексу чинників – економічних, соціальних, культурних тощо.

Отже, йдеться про комплексний вплив ЄС на країни, які європейську інтеграцію вважають необхідною для свого якісного розвитку. Спонукальна роль Європейського Союзу проявляється через вимоги: відповідності національного законодавства європейським стандартам, інституційного забезпечення реформ, виконання передбачених угодами домовленостей щодо проведення реформ тощо.

Ключові слова: європейська інтеграція, публічна адміністрація, публічна служба, етика, Україна

Lakhizha Mykola Doctor of Science in Public Administration, Professor, professor of the Department of Public Management, Administration and Law, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic" Poltava, tel.: +380965521789, <https://orcid.org/0000-0001-8676-4578>

Kachan Yana candidate of sciences in public administration, docent, Head of the Department of Public Administration and public service of of Academy of Labour, Social Relations and Tourism, Kyiv, tel.: +380674651177, <https://orcid.org/0000-0002-4078-7747>

THE ENCOURAGING INFLUENCE OF THE EUROPEAN UNION ON ENSURING ETHICS IN PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

Abstract. The article discusses the current topic of Europeanization of public administration. The issues of the influence of the European Union on ensuring the ethics of public administration of member states and candidates are revealed. The formation of modern public administration in Ukraine is considered as part of the post-communist transformation, which is supported by the EU and requires the establishment of democracy, market relations and the implementation of modern public administration. This complex process takes place on the basis of revolutionary transformations in society, government bodies, economy, culture, etc.

The purpose of this study is to identify and systematize the factors of the influence of the European Union on ensuring the ethics of public administration in Ukraine, which is considered by the authors as an indispensable condition for professionalism. The research methodology is based on an interdisciplinary approach that combines the methodology of research on public administration, law, European studies and ethics.

Ensuring the ethics of public administration is characterized as a process of its professionalization, which takes place in the context of European integration and taking into account European standards. Europeanization is characterized as the acquisition by member states and candidate countries of common features that

correspond to their ideas about high-quality modern public administration. The acquisition of the status of an associated member, candidate country and member state indicates the successful Europeanization of the country, including the formation of a modern public administration. It is noted that the history of the European Union convincingly demonstrates the importance of the traditions of taking into account the norms of law and ethics in public administration, as well as the influence of a complex of factors on it - economic, social, cultural, etc. Thus, we are talking about the complex influence of the EU on countries that consider European integration necessary for their qualitative development. The stimulating role of the European Union is manifested through the requirements: compliance of national legislation with European standards, institutional support for reforms, implementation of agreements on the implementation of reforms, etc.

Keywords: European integration, public administration, public service, ethics, Ukraine

Постановка проблеми. Етика публічної адміністрації розуміється нами як складне явище, яке включає: етику організацій та етику публічних службовців; нормативно-правове забезпечення; принципи етики публічного управління; механізми забезпечення етики та етичну відповідальність; етичні виклики та ризики. Забезпечення етики публічної адміністрації є неодмінною умовою її успішної діяльності, гарантуючи якісне виконання функцій та авторитет у суспільстві. Формування сучасної публічної адміністрації є частиною посткомуністичної трансформації, яка вимагає утвердження демократії, ринкових відносин та впровадження сучасного публічного управління. Цей складний процес відбувається на основі революційних перетворень в суспільстві, органах влади, економіці, культурі тощо. Образно кажучи – відбувається перехід від бюрократичної неупередженості до проактивної етики, за якої публічна адміністрація орієнтується не лише на дотримання норм, а й на сервісну модель держави. Суттєву роль у посткомуністичній трансформації відіграє спонукаюча підтримка Європейського Союзу та загальноєвропейських міжнародних організацій.

Актуальності даному дослідженню додає і взаємозалежність вектору розвитку українського суспільства та рівня професіоналізму публічних службовців.

Вплив ЄС на публічне управління країн-членів вивчався авторами під час закордонних стажувань (Польща, Словаччина, Угорщина, Франція), практичної роботи в органах державної виконавчої влади України та аналізу джерел і літератури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика публічної адміністрації та публічної служби загалом, їх специфіка в Україні, приклади країн Європейського Союзу та США неодноразово були предметом досліджень українських вчених. Поняття публічної адміністрації, принципи, функції,

форми та методи її діяльності, завдання модернізації та зарубіжний досвід ґрунтовно розглянуто у монографії (Н.Т. Гончарук, М.І. Лахижа, Т.В. Мотренко, Н.Р. Нижник та інші), 2010). Наголошено на необхідності розглядати розвиток публічної адміністрації у взаємозв'язку зі становленням громадянського суспільства. Виділено такі риси публічної адміністрації: ефективність (успішність), прозорість, етика та справедливість [1].

Варто відзначити дослідження з питань етики публічної служби: Т.Василевська [2], М. Рудакевич [3], Н. Сорокіна [54] та наукові інформаційні розробки для органів влади [5].

Суттєвими є напрацювання українських вчених з питань правової системи, публічного управління та специфіки діяльності Європейського Союзу (І. Грицяк, Р. Петров, Л. Прокопенко, О. Рудик, М. Рудик та інші), а також – впливу права ЄС на національні правові системи (Л. Прудіус, а також - А. Іванов, Л. Богачова, О. Козак, Д. Суханова та інші).

Модернізація публічної адміністрації в Україні розглядалася у контексті посткомуністичної трансформації (С. Василенко, Г. Зеленько, Т. Кагановська, О. Передерій, О. Петришин) та адаптації до стандартів ЄС (О. Акімов, О. Антонова, М. Василенко, Н. Гончарук, В. Олуйко, Г. Опанасюк, С. Серьогін, І. Хожило). Наголошується також на необхідності поєднання національних традицій та зарубіжного досвіду професійного розвитку кадрового потенціалу публічної служби (Я. Качан) [6]

Предметом уваги українських дослідників у сфері етики публічної адміністрації є європейські норми, європейський досвід, а також –європейські принципи, форми, тренди, зразки тощо.

Метою даного дослідження є виявлення та систематизація факторів впливу Європейського Союзу на забезпечення етики публічної адміністрації в Україні, яка розглядається авторами як неодмінна умова професіоналізму.

Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході, що поєднує методику дослідження публічного управління, права, європейських студій та етики. В основу дослідження покладено концепції європеїзації та нормативного підходу до забезпечення етики публічної адміністрації. Використано загальнонаукові методи: аналізу і синтезу, індукції та дедукції і порівняльного аналізу та спеціальні методи: історико-правовий, контент-аналізу та інституційного аналізу. Емпіричний метод застосовувався з урахуванням практичної роботи авторів в органах публічної адміністрації та навчальних закладах і з досвіду закордонного стажування та викладання навчальних дисциплін «Європейська інтеграція», «Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека», «Публічна служба», «Етика публічної служби», «Кадрова політика в органах влади», «Професійні стандарти юридичної етики та комунікації» та інших у вищих навчальних закладах м. Київ та м. Полтава.

Дослідження проводилося в рамках НДР «Модернізація публічного управління, адміністрування та права в умовах європейської інтеграції» НУ «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (державний реєстраційний номер: 0124U002134)

Виклад основного матеріалу. Забезпечення етики публічної адміністрації можна охарактеризувати як процес, спрямований на її професіоналізацію що включає формування високих моральних стандартів, прозорості та підзвітності в діяльності державних службовців. Етичні норми та принципи в публічному управлінні сприяють зміцненню довіри громадян до державних інституцій, підвищенню ефективності ухвалення рішень і запобіганню корупції.

Оскільки цей процес відбувається в умовах європейської інтеграції та з врахуванням європейських стандартів належного врядування, мову можна вести про європеїзацію публічної адміністрації. Вона передбачає впровадження принципів верховенства права, демократичного управління, прозорості, відкритості, відповідальності та інклюзивності в процесах прийняття рішень. Одним із ключових аспектів є запровадження механізмів етичного контролю, зокрема антикорупційних стратегій, кодексів етики державних службовців та незалежних органів моніторингу.

Відтак, європеїзацію можна визначити як набуття країнами –членами та країнами-кандидатами спільних ознак, які відповідають їх уявленням про якісну сучасну публічну адміністрацію. Це включає адаптацію національного законодавства до норм ЄС, запровадження найкращих управлінських практик, зміцнення інституційної спроможності органів влади та впровадження ефективних механізмів громадського контролю. Успішна європеїзація публічного управління сприяє підвищенню ефективності державного управління, наближенню державних інституцій до громадян та забезпеченню сталого розвитку суспільства.

У Європі про етику державної служби почали помітно дбати з часу, коли інтеграція європейських країн до Європейського Союзу вийшла з фази початкової ейфорії в практичний вимір розвитку. У 1950-60-х роках європейські країни були об'єднані лише взаємними міжнародними угодами, а їхня співпраця спочатку зводилася до вироблення рішень, результатом яких стала спільна реакція на міжнародній арені. Посилення зовнішньої співпраці внаслідок Маастрихтської угоди призвело до внутрішніх змін, оскільки вони стали необхідними для належного функціонування європейської спільноти. Європейські країни з високим рівнем демократії (поліархії), почали запроваджувати зміни, щоб адаптуватися до вимог глобальної економіки, включаючи зміни в публічному управлінні. Зовнішні чинники, такі як відкритість кордонів, свобода пересування громадян або поступове зниження контролю над національними економіками, вимагали швидких змін і у внутрішній політиці держави. Цьому сприяли також такі внутрішні чинники, як: відкритість спільноти до інших націй і культур, плюралізм, здатність до

самоорганізації та посилення соціальної критики, пов'язаної, серед іншого, з демократизацією життя. Отже, в рамках ЄС відбувається процес перетворення національної держави з традиційним бюрократичним характером у сучасну демократичну державу. Набуття статусу асоційованого члена, країни кандидата та країни-члена свідчать про успішну європеїзацію країни, включаючи й формування сучасної публічної адміністрації. Варто наголосити на поступовість цих змін, що відображено у змісті запропонованого у 1953-1956 роках Р. Далем поняття «поліахії» - від ліберальної демократії до плюралістичної демократії.

Історія Європейського Союзу переконливо засвідчує важливість традицій врахування норм права та етики в публічному управлінні, а також вплив на нього комплексу чинників – економічних, соціальних, культурних тощо. Еволюція ЄС демонструє, що забезпечення належного врядування неможливе без дотримання правових норм, демократичних принципів і високих стандартів професійної етики, які формують основу довіри громадян до державних інституцій.

Отже, по –перше, йдеться про комплексний вплив ЄС на країни, які європейську інтеграцію вважають необхідною для свого якісного розвитку. Цей вплив проявляється у процесі трансформації політичних, адміністративних та соціально-економічних систем країн, що прагнуть відповідати європейським стандартам. У цьому контексті публічне управління відіграє ключову роль, оскільки саме через ефективне державне врядування реалізуються євроінтеграційні реформи, забезпечується верховенство права та підвищується якість послуг, які держава надає своїм громадянам.

По-друге, зміни у публічному управлінні є частиною комплексних змін, які охоплюють все суспільство. Реформування державних інституцій, запровадження принципів прозорості, підзвітності та ефективності управління безпосередньо впливає на рівень демократії, соціальної справедливості та економічного розвитку. Поліпшення механізмів управління сприяє підвищенню інвестиційної привабливості країни, зростанню рівня довіри громадян до держави, а також формуванню сприятливого середовища для розвитку громадянського суспільства.

По-третє, для країн-кандидатів спонукаючий вплив ЄС має бути сильнішим, враховуючи необхідність їх адаптації до вимог євроінтеграції. Країни, що прагнуть вступити до ЄС, зобов'язані здійснити значні реформи в сфері публічного управління, включаючи децентралізацію влади, реформування державної служби та впровадження антикорупційних механізмів. Ці реформи є обов'язковими умовами для відповідності критеріям Копенгагенських стандартів, які визначають правові, економічні та політичні вимоги до кандидатів на вступ.

По-четверте, поряд з правовими, політичними та економічними вимогами суттєве значення мають формування належних моральних установок

у суспільстві, створення сучасної публічної служби з урахуванням морально-етичних якостей публічних службовців та формування необхідної для цього інституційної складової. Високі етичні стандарти, професійна культура та добросовісність державних службовців є запорукою ефективного функціонування публічної адміністрації. Важливим аспектом є створення сучасної публічної служби, яка базується не лише на професійній компетентності, а й на морально-етичних якостях її представників. Це передбачає формування інституційної складової, яка включає спеціалізовані освітні програми для службовців, впровадження кодексів етики, ефективну систему контролю та оцінки діяльності публічних службовців, а також механізми запобігання конфлікту інтересів і корупції.

Таким чином, європейська інтеграція є не лише процесом політичного та економічного зближення, а й глибокою трансформацією суспільства, спрямованою на формування якісного державного управління, що відповідає принципам демократії, верховенства права та етичності.

Етична інфраструктура є складним механізмом, формування якого вимагає врахування всіх факторів, які спливають на успішне забезпечення етики публічної служби. Як наголошує О. Колтунов: «Етична інфраструктура може бути представлена у вигляді восьми базових елементів: політична воля державного керівництва; законодавство; механізми підконтрольності і підзвітності; кодекси поведінки; інструменти професійної соціалізації; координуючий орган; спеціальні умови діяльності державних службовців; участь громадськості та громадський контроль» [7, с. 355]

Крім цього, доцільно відзначити значний вплив досвіду європейських країн на процеси реформування публічної адміністрації в Україні, зокрема в контексті нормативної діяльності та практики забезпечення етики публічної служби. Вивчення цього досвіду є важливим не лише для розуміння загальних тенденцій та стандартів належного врядування, але й для адаптації найкращих практик до національних умов.

Досвід європейських держав неодноразово ставав предметом глибокого аналізу українських науковців, експертів у сфері державного управління та практиків, які займаються питаннями реформування публічної служби. Особливий інтерес викликають країни, що успішно пройшли шлях трансформації та адаптації своїх адміністративних систем до європейських норм і стандартів.

Як правило, основна увага приділяється досвіду провідних європейських демократій, таких як Німеччина, Франція, Велика Британія та скандинавські країни, де існують сталі традиції етичного врядування, високий рівень прозорості державної служби та ефективні антикорупційні механізми. Водночас значний інтерес становить досвід країн Центральної та Східної Європи, які у відносно короткий термін змогли здійснити успішні реформи та інтегруватися до Європейського Союзу.

Серед таких країн особливої уваги заслуговує **Республіка Польща**, яка має спільну історичну та політичну спадщину з Україною та змогла ефективно реформувати свою систему публічного управління відповідно до стандартів ЄС. Польща є показовим прикладом у питаннях побудови ефективної моделі публічної служби, що ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності, відкритості та професійної етики [8].

Польський досвід цікавий передусім тим, що він демонструє, як країна з перехідною економікою змогла реформувати державні інституції, мінімізувати корупційні ризики та впровадити європейські стандарти належного врядування.

Спонукальна роль Європейського Союзу проявляється через вимоги: відповідності національного законодавства європейським стандартам, інституційного забезпечення реформ, виконання передбачених угодами домовленостей щодо проведення реформ тощо. Надання фінансової підтримки з боку ЄС обумовлюється прогресом у впровадженні антикорупційних реформ, що створює додатковий стимул для української влади продовжувати та поглиблювати реформаторські зусилля.

Вже у Спільній стратегії Європейського Союзу щодо України (2004 року) вказувалося на спільні цінності та інтереси. ЄС зобов'язувався «робити внесок у виникнення стабільної, відкритої, плюралістичної та правової демократії в Україні та укріплення стабільно функціонуючої ринкової економіки на користь усього народові України», сприяти зміцненню демократії, правопорядку та громадських інституцій в Україні [9].

Аналіз закордонного досвіду свідчить про регулювання етики публічної адміністрації через закони та підзаконні нормативно-правові акти, основними з яких є кодекси широкої дії, які визначають принципи та підходи до забезпечення етики публічної адміністрації та вузькі кодекси – правила етичної/добросесної поведінки публічних службовців, які застосовуються на національному рівні та на рівні системи окремих міністерств чи органів влади. В Україні на даний час етика публічної служби регулюється в основному Законом України «Про запобігання корупції», «Загальними правилами поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» та правилами поведінки публічних службовців, затверджених наказами в органах влади.

Становлення сучасної державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні відбувалося водночас з поглибленням європейської інтеграції, переходу до ринкових відносин, зміцненням демократії та формуванням громадянського суспільства. Всі ці процеси стали факторами впливу на зростання вимог до етики публічної служби. Необхідно також враховувати постійне внутрішньополітичне протистояння з питань зовнішньої орієнтації України, яке особливо помітно з політики багатовекторності (1994-2005) та позаблокового статусу (2010-2014) чи ухваленням нової Воєнної

доктрини України, яка прямо передбачала інтеграцію до НАТО та ЄС (2003); підписанням Угоди про Асоціацію (2014), уведенням завдань європейської та євроатлантичної орієнтації до Конституції України (2019), отриманням статусу країни-кандидата на членство у ЄС (2022).

Ця нестабільність яскраво проявилася у процесі нормативно-правового забезпечення етики публічної служби. Так, закони «Про державну службу» приймалися у 1993, 2009, 2011 та 2015 роках (закони 2009 та 2011 років не набули чинності), закони про запобігання корупції приймалися у 1995, 2009, 2011 та у 2014 роках. Неодноразові спроби прийняття Кодексу етики публічної служби завершилися прийняттям Закону України «Про правила етичної поведінки» (2012), основні положення якого було перенесено у Закон України «Про запобігання корупції» (2014). Кілька разів затверджувалися правила етичної поведінки публічних службовців (2000р. –наказ ГУДСУ), 2010 та 2016 роки – накази НАДС, 2016 р. – постанова КМУ). У 2021 та 2023 роках до загальних правил внесено суттєві зміни та доповнення.

Як нестабільне можна характеризувати й організаційне забезпечення етики публічної служби, яке поступово диференціювалося з урахуванням створення спеціально уповноваженого органу з управління державною службою та створенням системи запобігання корупції. Вимоги ЄС стосуються в першу чергу створення та забезпечення автономності органів запобігання корупції. Україна повинна забезпечити ефективну роботу спеціалізованих органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС). Європейський Союз надає цим інституціям фінансову та експертну підтримку, допомагаючи у розробці законодавства та впровадженні найкращих європейських практик.

Як приклад постійного впливу ЄС на запобігання корупції в Україні можна навести Антикорупційну ініціативу Європейського Союзу в Україні (EUACI). Ця програма запущена у 2017 році за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міністерства закордонних справ Данії і спрямована на підтримку України в боротьбі з корупцією та впровадженні реформ.

Характеризуючи ці спроби вироблення оптимального нормативно-правового забезпечення публічної служби та етики публічних службовців, потрібно відмітити загальну лінію на посилення європейської складової. Вплив європейських інституцій на цей процес особливо відчувається з прикладу формування антикорупційного законодавства.

Прийняття законів «Про державну службу» (1993) та «Про боротьбу з корупцією» (1995) стало важливим кроком у розбудові незалежної України. Ці закони стали реакцією на виклики пострадянського періоду, необхідність формування нового державного управління та інтеграції в міжнародну спільноту. Важливим фактором розвитку державної служби стало Головне

управління державної служби України (ГУДС), яке відповідало за реформування і розвиток держслужби (1995 р., з 2010 – Національне агентство України з питань державної служби) (НАДС)).

За європейськими прикладами в Україні в період 1990-х років відбулося формування місцевого самоврядування, а у 2001 році прийнято Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [10]. Питання етики у цьому законі не виділені в окрему статтю, а подані у ст. 4 (Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування); ст.5 (Право на службу в органах місцевого самоврядування); ст.8. (Основні обов'язки посадових осіб місцевого самоврядування); ст.11. (Присяга посадових осіб місцевого самоврядування); ст.12 (Обмеження, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби) та інших

В умовах європейської інтеграції значення забезпечення етики публічної адміністрації посилюється завдяки вимогам європейських інституцій до країн-кандидатів та членів. У Концепції адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу відзначалося, що «діюча система державної служби в Україні має певні проблеми, які потребують дальшого вирішення, в тому числі шляхом адаптації цього інституту до стандартів ЄС» [11]. Вдосконалення нормативного регулювання вимог професійної етики державних службовців, підстав та процедур притягнення до відповідальності за її порушення розглядалося в контексті надання державних послуг.

У квітні того ж 2004 року при Головному управлінні державної служби України створено Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу (з 2008 р. – Центр сприяння інституційному розвитку державної служби), метою якого стало поглиблення співробітництва між Україною та ЄС у сфері державної служби та державного управління, удосконалення механізму координації інституціонального забезпечення їх адаптації до стандартів ЄС, зокрема шляхом організації роботи з ефективного використання в Україні інструментів інституціональної розбудови ЄС. З жовтня 2005 року забезпечувалося впровадження програми Twinning в Україні (співпраця на рівні державних службовців аналогічних органів державної влади країн-членів ЄС та України метою впровадження елементів державного управління, необхідних для адаптації національного законодавства до норм та стандартів ЄС). З 2005 року почалася співпраця України з Програмою підтримки вдосконалення врядування та менеджменту - SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management). З 2006 року реалізується Інструмент TAIEХ, спрямований наближення національного законодавства до *acquis communautaire*; підтримку інституційного розвитку органів влади та підвищення кваліфікації державних службовців.

В той час Головдержслужба України особливу увагу звертала на професіоналізацію публічної служби. Набули популярності конкурси «Кращий державний службовець» та «Краща адміністрація», чому сприяв європейський, насамперед, польський досвід [12].

Угода про асоціацію між Україною та ЄС [13] передбачає реформування державного управління України відповідно до стандартів SIGMA, які включають: кодекси етичної поведінки для публічних службовців, оцінювання етичних ризиків та запровадження механізмів їхнього запобігання, посилення відповідальності посадових осіб публічної адміністрації за порушення етичних норм. У тексті Угоди зазначено, що сторони співпрацюють у сфері демократії, верховенства права, прав людини, належного врядування та боротьби з корупцією (ст.4); закріплено принципи прозорості, ефективності та підзвітності державного управління, які є основою етики публічної служби (ст.22).

Прагнення враховувати європейські стандарти помітно й при аналізі українських нормативно-правових актів у сфері освіти, зокрема, у частині, що має прямий вплив на підготовку публічних службовців. Так, Закон України «Про вищу освіту» спрямований на інтеграцію України у європейський освітній простір і містить низку положень, що відображають європейські стандарти вищої освіти. Показовою у цьому відношенні є й тематика затверджених НАДС програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців. Варто звернути увагу на твердження авторів посібника з підготовки до ЄДКІ, що «Визначальним елементом етичної інфраструктури виступають етичні кодекси. Етичний кодекс – це сукупність етичних правил, вимог, норм, що приписуються до виконання» [1, с. 348]. Як приклад наводяться такі кодекси поведінки для представників публічної влади: «Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (ООН, 1996), Європейський кодекс поведінки для місцевих і регіональних виборних представників (Рекомендації Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, 1999), Модельний кодекс поведінки державних службовців (Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи, 2000)»

Висновки і перспективи подальших досліджень Підводячи підсумки варто відзначити, що процес європейської інтеграції передбачає прийняття принципів та норм законодавства ЄС. На нашу думку, можна виділити такі напрями впливу європейських інституцій на трансформацію етичних принципів публічної адміністрації України: гармонізація законодавства, підвищення уваги до забезпечення етики та доброчесності, прозорість та відкритість, професіоналізація публічної служби, удосконалення системи надання адміністративних послуг, забезпечення цифрової етики (інформаційна безпека) та інше.

Література:

1. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток. К. Моноліт 2010. 400 с.
2. Василевська Т. Е. Особистісні виміри етики державного службовця: монографія. Київ : НАДУ, 2008. 336 с
3. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління: монографія Тернопіль: Вид-во АСТОН, 2007. 400 с.

4. Сорокіна Н. Г. Морально-етичні основи публічної служби в умовах трансформації влади в Україні : моногр. Дніпро : ГРАНІ, 2020. 224 с.

5. Правила етичної поведінки державних службовців (досвід країн Європейського Союзу та США). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29069.pdf>

6. Качан Я.В. Національні традиції та зарубіжний досвід професійного розвитку кадрового потенціалу публічної служби: монографія. Київ : ІПК ДСЗУ, 2019. 350 с.

7. Колтунов О. Етична інфраструктура державної служби України: загальна характеристика. Наукові записки. ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2010. Випуск 6. С. 353- 364 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2010_6_41

8. Лахижа М.І. Модернізація публічної адміністрації: досвід Республіки Польща.- Полтава: ПолтНТУ, 2012.243 с.

9. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України. 24.05.2004 Мінекономіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e86e7493-29c3-45d1-8955-98a31f2f5e9e&title=SpilnaStrategiiaYevropeiskogoSoiuzuSchodoUkraini?hvosereixufrsxl>

10. Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України від 7 червня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text№2493-III>

11. Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу. Указ Президента України від 5 березня 2004 року N 278/2004 (втрата чинності від 06.06.2020, підстава - 214/2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278/2004#Text>

12. Лахижа М.І. Польський досвід реалізації конкурсів «Призна адміністрація», «Сучасна адміністрація» та інших програм удосконалення діяльності органів влади. Збірник наукових праць Донецького університету управління. Т.VII, серія «Державне управління». Випуск 67 «Державне управління соціально-економічними процесами в Україні». Донецьк. «ВІК», 2006, с.178-186

13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

14. Підготовка до єдиного державного кваліфікаційного іспиту здобувачів магістратури 281 «Публічне управління та адміністрування»: навч. посіб./за заг. ред. проф. С.Д. Гусарева. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 393 с.

References:

1. Publichna administratsiia v Ukraini: stanovlennia ta rozvytok (2010) (Public administration in Ukraine: formation and development)/К. Monolit (In Ukrainian)

2. Vasylevska T. E. (2008) Osobystisni vymiry etyky derzhavnoho sluzhbovtisia: monohrafiia (Personal dimensions of civil servant ethics: monograph.: NADU (In Ukrainian)

3. Rudakevych M. I. (2007) Profesiina etyka derzhavnykh sluzhbovtisiv: teoriia i praktyka formuvannia v umovakh demokratyzatsii derzhavnoho upravlinnia: monohrafiia (Professional ethics of civil servants: theory and practice of formation in the conditions of democratization of public administration: monograph Ternopil) Ternopil: Vyd-vo ASTON . (In Ukrainian)

4. Sorokina N. H. (2020) Moralno-etychni osnovy publichnoi sluzhby v umovakh transformatsii vlady v Ukraini : monohr.(Moral and ethical foundations of public service in the conditions of power transformation in Ukraine: monograph) Dnipro : HRANI (In Ukrainian)

5. Pravyta etychnoi povedinky derzhavnykh sluzhbovtisiv (dosvid krain Yevropeiskoho Soiuzu ta SShA) Informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom na zapyt Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy (Rules of ethical behavior of civil servants (experience of the European Union and the USA). Information note prepared by the European Information and Research Center at the request of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine)/ URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29069.pdf> (In Ukrainian)

6. Kachan Ya.V.(2019) Natsionalni tradytsii ta zarubizhnyi dosvid profesiinoho rozvytku kadrovoho potentsialu publichnoi sluzhby: monohrafiia.(National traditions and foreign experience of professional development of personnel potential of the public service: monograph) Kyiv : IPK DSZU (In Ukrainian)
7. Koltunov O. (2010)Etychna infrastruktura derzhavnoi sluzhby Ukrainy: zahalna kharakterystyka. Naukovi zapysky. IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy (Ethical infrastructure of the public service of Ukraine: general characteristics. Scientific notes. I.F. Kuras IPIEND of the NAS of Ukraine) . 2010. Vypusk 6. S. 353- 364 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_ (In Ukrainian)
8. Lakhyzha M.I. (2012) Modernizatsiia publichnoi administratsii: dosvid Respubliky Polshcha (Modernization of public administration: experience of the Republic of Poland).-Poltava: PoltNTU. (In Ukrainian)
9. Spilna stratehiia Yevropeiskoho Soiuzu shchodo Ukrainy (Joint strategy of the European Union towards Ukraine). 24.05.2004 Minekonomiky Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e86e7493-29c3-45d1-8955-98a31f2f5e9e&title=SpilnaStrategiiaYevropeiskogoSoiuzuSchodoUkraini?hvocepeixufsrslx>(In Ukrainian)
10. Pro-sluzhbu-v-orhanakh-mistsevoho-samovriaduvannia (On service in local self-government bodies) -zakon-ukrainy-vid-7-cherwnia-2001-roku.-url:-<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#text№-2493-iii> (In Ukrainian)
11. Pro Kontseptsiiu adaptatsii instytutu derzhavnoi sluzhby v Ukraini do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu (On the Concept of Adaptation of the Institute of Civil Service in Ukraine to the Standards of the European Union). Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 5 bereznia 2004 roku N 278/2004 (vtrata chynnosti vid 06.06.2020, pidstava -214/2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278/2004#Text> (In Ukrainian)
12. Lakhyzha M.I. Polskyi dosvid realizatsii konkursiv «Pryiazna administratsiia», «Cuchasna administratsiia» ta inshykh prohram udoskonalennia diialnosti orhaniv vlady. Zbirnyk naukovykh prats Donetskoho universytetu upravlinnia (Polish experience in implementing the competitions "Friendly Administration", "Modern Administration" and other programs for improving the activities of government bodies. Collection of scientific works of the Donetsk University of Management.) T.VII, seriia «Derzhavne upravlinnia». Vypusk 67 Donetsk. «VIK», 2006, s.178-186 gov.ua/laws/show/278/2004#Text (In Ukrainian)
13. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony.(Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (In Ukrainian)
14. Pidhotovka do yedynoho derzhavnogo kvalifikatsiinoho ispytu zdobuvachiv mahistratury 281 «Publichne upravlinnia ta administruvannia»: navch. posib./za zah. red. prof. S.D. Husarieva. (Preparation for the Unified State Qualification Exam for Master's Degree Applicants 281 "Public Management and Administration": a textbook/ed. by Prof. S.D. Gusarev.) Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2021. 393 s. (In Ukrainian)